

Legenda: zastávka otázka doporučení zajímavost řešení

Metodický list pro učitele

Výlet za přírodou od kamzíka po sv. Linhart

Trasa: KV, ulice Pod Jelením skokem – Sv. Linhart; délka: cca 4 km, čas: cca 4 až 5 hodin
Podrobnější mapu v případě potřeby je možné získat na veřejných mapových serverech jako třeba www.mapy.cz nebo na www.google.cz/maps. Pro přehlednost jsou u některých zastávek uvedeny přibližné souřadnice, které lze zadat přímo do vyhledávače na zmíněných adresách.

Cíl: seznámit žáky s přírodou v lesích okolo Karlových Varů – s rostlinami a živočichy v okolí města a demonstrovat některé obecné jevy v živé přírodě.

Pomůcky: lupa, polní lopatka či zahradnický rýček (malý), síťka či cedník pro lov ve vodě.

Doporučení: Výlet je vhodné absolvovat během vegetační sezóny – přibližně od dubna do poloviny října.

Úvod: Následující přehled úkolů a témat, která lze na trase mezi Jelením skokem a sv. Linhartem řešit a prezentovat vám nepředkládáme jako pevně daný a neměnný celek. Přesto, že jsme se snažili navrhnout konkrétní znění některých otázek a úkolů, považujte je spíše za návrh, ze kterého si můžete vybrat vám vyhovující témata, nebo jako výchozí bod pro vaši inspiraci a přípravu vlastních úkolů. Spíše než pevně daný pracovní list berte následující text jako ukázkou toho, že i na relativně krátké trase výletu lze řešit velké množství přírodovědných témat.

 Průběžný úkol (probíhá během celé vycházky): **Sledování druhů dubů**
Během vaší vycházky budete plnit také úkol, který není vázaný ke konkrétnímu místu, ale vyžaduje, abyste pozorně sledovali své okolí během celé vycházky. Podél cesty se určitě setkáte se **třemi druhy dubů**. Od každého z nich **seberte jeden list** a založte jej pro další určení. **Pomocí klíče či informací na internetu duby určete.**

 Jaké tři druhy jste měli možnost cestou vidět?

 dub letní, dub zimní a dub červený

 Který z druhů u nás není původní, ale byl zde uměle vysazen? Odkud pochází?

 dub červený, Severní Amerika

 zastávka

1. lokalita: skála od cestičky k soše kamzíka (50.2231933°N, 12.8809506°E)

Už na začátku výstupu k plastice kamzíka se dobře rozhlížejte okolo sebe, ve štěrbinách mezi balvany se zde uchytila jedna **cizokrajná dřevina**. Lesníci se ji sice snaží potlačit, ale nedaří se to. Dotyčný strom vždy z pařezu vyrazí nové trnité výhony.

 O jakou invazní dřevinu se jedná a odkud pochází?

Napovíme, že patří do čeledi bobovitých, tj. do příbuzenstva hrachu či jetele.

 trnovník akát, Severní Amerika

 Prostředí mělké půdy na žulové skále je chudé na živiny, dřevina, kterou jste právě poznali, zde však nijak netrpí. S výživou ji totiž pomáhají mutualistické (symbiotické) bakterie, které žijí ve zvláštních útvarech na jejich kořenech.

 Jak se označují útvary na kořenech a bakterie, které v nich žijí?

 kořenové hlízky, hlízkové bakterie

 zastávka

2. lokalita: kamzík (50.2232786°N, 12.8808258°E)

Proč se na skalách Jeleního skoku ocitla plastika kamzíka, je na delší vyprávění z oboru historie. Ale když už tu je, zjistíme, co vlastně o kamzících víte z hlediska přírodovědného.

Jaké je přirozené prostředí kamzíků?

- a) alpské pásmo Alp a Tater
- b) stepi Ukrajiny a jižního Ruska
- c) močálovitá krajina delty Dunaje
- d) vřesoviště severního Skotska

Správná odpověď a

Na hlavě má kamzík rohy, které...:

- a) každý rok shazuje.
- b) mu každý rok přirůstají.
- c) jsou tvořené jenom kostí.
- d) mají jen samci.
- e) jsou tvořené pouze rohovinou.
- f) slouží samcům k soubojům o samice.

Správné odpovědi b a f. Rohy kamzíka jsou tvořené kostí, která je obalena rohovinovým toulcem, rohy každý rok o kousek přirůstají a dá se podle nich orientačně určit stáří jedince. Rohy slouží zejména k soubojům o samice.

zastávka

3. lokalita: vegetace osluněných skalek okolo vyhlídky Petra Velikého

(50.2227464°N, 12.8799383°E)

Především na osluněných částech skal, skalních teráskách a v puklinách si můžete všimnout trochu jiné vegetace než ve stínu lesa. Najdeme zde drobné rostliny s malými, avšak nápadně ztloustlými lesklými listy (jedná se o **několik druhů rozchodníků**), rostliny s relativně velkými listy, které jsou sivě zbarvené (konkrétně se jedná o **tařici skalní**) a rostliny (trávy - **košťava ovčí**) s dlouhými, ale velmi úzkými listy, které jsou v příčném profilu stočené téměř do kruhu.

Byť jsou jmenovaná přizpůsobení odlišná, jejich cíl je stejný. Vyrovnat se s přebytkem jednoho a nedostatkem druhého faktoru prostředí.

 O jaké abiotické faktory (faktory neživé přírody, které působí na živé organismy) se jedná?

 přebytek slunečního záření, nedostatek vody

 Utrhněte si opatrně kousek **rozchodníku**, prohlédnete si vybraný list, aniž byste se jej dotýkali a pak jej přejeďte prstem, ale nerozmačkejte. **List by měl změnit barvu a váš prst by měl být trochu mastný. Proč?**

 povrch listu je pokryt voskem, který zabraňuje vysychání – omezuje ztráty vody

 Pod lupou se podívejte na list **tařice** skalní. **Co způsobuje sivé zbarvení listů?**

 jemné světlé chlupy (trichomy), kterými je list pokryt.

 Jakou funkci má pokryv listu?

 Odráží světlo, čímž brání velkému zahřívání listu a zároveň zpomaluje proudění vzduchu okolo listu, čímž snižuje odpar vody.

 Utrhněte si list **kostřavy**, přetřhněte jej asi v polovině délky a podívejte se, jak vypadá na příčném řezu. Měl by být stočený do kruhu. **Rostlina se tímto způsobem brání ztrátám vody – jaký je princip tohoto opatření?**

 Rostlina stočením listu výrazně zmenší jeho povrch, tedy povrch, ze kterého se může odpařovat voda.

 Vysvětlující poznámka k řešení celé otázky (doporučujeme vyložit žákům pro lepší pochopení problému): Na exponovaných stanovištích se **rostliny** především **brání příliš intenzivnímu slunečnímu záření a nedostatku vody**. Záření se dá různým způsobem odstínit (chlupy, tmavé pigmenty). **Hospodaření s vodou** rostliny řeší buď **fyzikálně** – zmenšením povrchu, ze kterého se voda odpařuje či snížením intenzity proudění vzduchu okolo listu **nebo chemicky** – obsažením osmoticky aktivních látek (různé soli např. šťavelan vápenatý) pro lepší zadržování vody.

 Ještě než opustíte vyhlídku, podívejte se na les v blízkém okolí. **Jaký druh stromu převažuje? Jak se označuje tento typ lesa?**

 dub, doubrava

 Poznámka pro pedagogy: **Doubravy** jsou **relativně teplomilným typem lesa** a v našem regionu jsou plošně omezené pouze na **nejníže ležící území pánví**, Doupovských hor a vzácně i ostatních geomorfologických celků. Doubrava, kterou můžete vidět zde, je (protože roste na kyselém žulovém podloží) označována jako kyselá doubrava. (pohled na doubravu směrem k hotelu Pupp, pohled do interiéru doubravy)

|| zastávka

4. lokalita: zalesněný hřbíték nad chatou Jelení skok (50.2220433°N, 12.8778347°E)

Některé druhy rostlin jsou svým výskytem vázány na specifické prostředí. Ukázkou může být i keřík, vytvářející na tomto místě hustý podrost lesa.

? Jak se keřík jmenuje?

✓ brusnice borůvka, borůvka

- 🔍 Obvykle tento **keřík** známe spíše z horských smrkových lesů, ale může růst i v jiném prostředí, nicméně **chemická reakce (pH) půdy musí být vždy:**
- a) kyselá
 - b) neutrální
 - c) zásaditá

✅ **Kyselá – borůvka je velmi dobrým indikátorem kyselých či okyselených půd**

- 🔍 Znáte ještě jeden **podobný keřík**, který je také obvykle **vázán na stejné pH půdy** a který dokonce může na příhodných stanovištích **vytvářet rozsáhlé porosty** (být dominantním – nejhojnějším druhem rostliny), **které pak nesou jeho jméno**. Jde o:

- a) brusnici brusinku
- b) bez černý
- c) vrbu bílou
- d) vřes obecný
- e) vřesovec pleťový

✅ **Vřes typicky roste na chudých kyselých stanovištích a jeho rozsáhlejší porosty se označují jako vřesoviště.**

Když minete vrchol hřebene a budete sestupovat dolů k asfaltové cestě, můžete si v lesním porostu borovic všimnout velkých keříčků lišejníku - **puklěrky islandské**. Puklěrka islandská je v dnešní době jediným farmaceuticky uznaným lišejníkem. Obsahuje totiž látky využitelné při podráždění horních dýchacích cest (především proti kašli), ale důležité jsou i její antibiotické účinky. Sbírá se po celý rok, využitelná je celá její stélka.

✅ **Lišejník není organismem v pravém slova smyslu, ale jedná se o specializované soužití dvou organismů. Kterých?**

- 🔍 řasa (popř. sinice) a houba

✅ **Který z organismů se stará o výživu a který o příjem vody a minerálních látek?**

- 🔍 řasa - výživa - fotosyntéza; houba - příjem vody a anorganických látek

+ Poznámka pro pedagogy: výše je popsána modelová situace, nicméně stav není tak jednoznačný a oba symbionti mohou často žít i samostatně.

? Jak se prospěšné soužití dvou organismů odborně označuje?

✓ Mutualismus (dříve se používal termín symbióza, nicméně tím se dnes označuje soužití dvou či více organismů obecně – tj. včetně vzájemně nevýhodných vztahů, takže například i parazitismus).

+ Mezi stélkami lišejníků můžete najít i **protáhlé šišky** (asi 15 až 20 cm dlouhé) s **poměrně velkými šupinami**. Pozorně se rozhlédněte po lese a zjistěte, z jakého stromu pocházejí.

? Jak se daný strom jmenuje?

✓ borovice vejmutovka

? Jde o naši původní dřevinu nebo je to druh exotický (v tom případě uveďte, odkud pochází)?

✓ exot, východ Severní Ameriky

? Ještě jednou si pozorně prohlédněte šišku. Jak jsou její jednotlivé šupiny řazeny?

✓ ve zužující se šroubovici respektive ve spirále

+ Poznámka pro pedagogy: zde je možné vyzkoušet si **určování pravo- či levotočivosti šroubovice**. To se hodí například při určování některých schránek měkkýšů. Nebo otáčivosti popínavých rostlin.

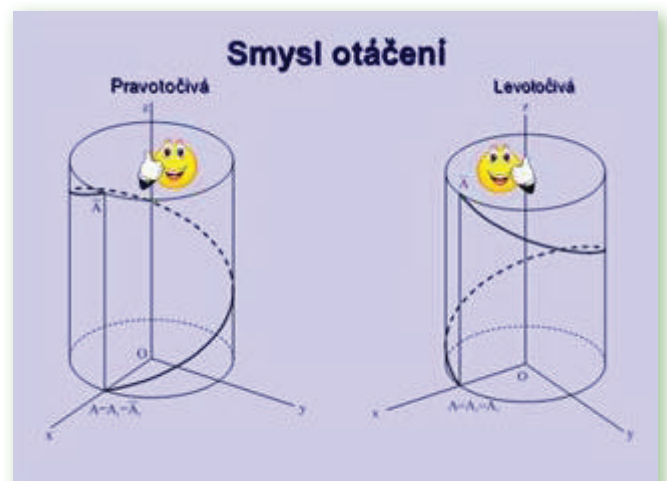
? Co vlastně je šiška? Z hlediska rostlinné morfologie se jedná o:

- plod – zdřevnatělou tobolku
- zdřevnatělé podpůrné šupiny semen
- plodenství – zdřevnatělý klas

✓ b, jehličnany nemají pravý plod!

? Podrobně prozkoumejte **několik šišek** a pokuste se objevit nějaká semena. **K jakému způsobu šíření jsou přizpůsobena?**

✓ šíření větrem – mají blanité křídlo

5. lokalita: zarůstající hřiště za léčebným ústavem Myslivna (50.2211747°N, 12.8750836°E)
Cestou od Jeleního skoku k Findlaterovu obelisku, respektive v jeho blízkosti, můžete vidět již bývalá hřiště, která jsou značně zarostlá travou a menšími dřevinami. Jde o **příklad jednoho přirozeného přírodního procesu**, který v našich zemích vede od holé půdy obvykle až k vzrostlému lesu.

? Tento proces označujeme jako:
a) sukcese b) recese c) secese d) senilita e) repatriace

✓ a) sukcese; rozlišujeme primární sukcesí – na místech nově vytvořených (např. nový sopečný ostrov) a sekundární sukcesí – např. zarůstání výsypky či paseky po vykácení lesa

+ V předchozí otázce zmíněný proces je dlouhodobý proces, při kterém se na jednom místě postupně vystřídá celá řada rostlin a organismů obecně, než se na daném místě vytvoří víceméně stabilizované lesní společenstvo, které označujeme jako klimax.

? S pojmem z předchozí otázky jsou často spojovány tzv. náletové dřeviny. Jedná se o:
a) dřeviny, které jsou schopné lokalitu velmi rychle kolonizovat – například duby a buk
b) dřeviny, které se obvykle šíří pomocí lehkých semen a rychle rostou
c) dřeviny, které jsou schopné lokalitu velmi rychle kolonizovat – například osika či bříza
d) dřeviny, které mají velká semena s dostatkem živin pro zárodek – například jírovec či duby

✓ Správná odpověď b) a c).

6. lokalita: nápadný buk u cesty (cestou od Chaty u Myslivny směrem k Lesní knize)
(50.2208833°N, 12.8708450°E)

Podívejte se do lesa pod cestou u nápadného buku se značkami (viz obrázek vlevo dole). Přestože se nacházíme téměř ve stejné nadmořské výšce, jako u vyhlídky Petra Velikého, **dominuje v porostu jiný druh stromů – buk**. Díváme se tedy do **bučiny**.

? V čem je prostředí této lokality zásadně jiné, že je tu jiný typ lesa (zamyslete se nad orientací v prostoru)?

✓ svah je orientovaný k severu (je tu hlubší půda – ne tak mělká a skalnatá) – tj. zdejší lokalita je chladnější a vlhčí

+ Pokud se dobře rozhlédnete, můžete zjistit, jakým způsobem se bukový les obnovuje. V podrostu většiny vzrostlého lesa je poměrně tma a semenáče stromů zde v podstatě chybí. Tu a tam se však objeví místo, kde je **porost mladých stromků velmi hustý** (viz obrázek vpravo nahoře)

? Jak takové místo přirozeně vzniká? Na jaký abiotický faktor semenáčky (mladé stromky) reagují bujným růstem na těchto místech?

✓ Lesní porost se otevře pádem stromu, semenáče zde mají dostatek světla k dalšímu růstu.

? Pokud bychom na určité, dostatečně velké ploše nechali bukový les vlastnímu osudu a nezasahovali do něj, tak po několika staletích najdeme:

- a) stejnorodý porost velmi starých buku
- b) stejnorodé husté bukové mlází
- c) velmi různorodý porost s mladými i starými stromy

✓ Správná odpověď c)

! Stříbrná kůra buků svádí některé návštěvníky lesů k vyrytí svého jména nebo nějakého vzkazu. Pokuste se **nalézt různě staré nápisy** a podívejte se, jak se postupem doby **díky tloustnutí kmene mění**.

? **Proč je kůra i velmi vzrostlých buků na rozdíl třeba od dubů většinou hladká?**

a) protože dělivé pletivo dávající vznik kůře, tzv. kambium, je ostrůvkovité a zůstává aktivní až do pozdního věku

b) protože se dělivé pletivo dávající vznik kůře, tzv. felogen, vyvíjí postupně a mozaikovitě na různých místech kmene

c) protože dělivé pletivo dávající vznik kůře, tzv. felogen, je jednolitě a zůstává aktivní až do pozdního věku

✓ **Správná odpověď c)**

! Pozorně, případně za pomoci lupy, si prohlédněte **kůru nějakého mladého buku** (ideálně tak o průměru 10 cm) a najděte na ní tzv. čočinky (lenticely). **Vysvětlete, k čemu slouží**.

✓ **Jde vlastně o větrání - jsou to místa s tenčí kůrou kudy dochází k výměně plynů.**

+ Pozn. – jde o světlé horizontálně orientované útvary na kůře – zvětšené foto.

|| zastávka

7. lokalita: **les kolem potůčku u Lesní knihy** (50.2195036°N, 12.8678328°E)

Prohlédněte si les okolo **drobného lesního potůčku**, který teče okolo památníků. Porost na břehu tvoří dřeviny, kterým nevadí podmáčená půda – převážně jasany a olše. Zem je pokrytá velkou vrstvou tlejícího listí a potůček zde teče ve velmi mělkém bahnitěm korytě. Pokud si jeho tok pozorně prohlédnete, určitě **najdete alespoň jedno širší rozbahněné místo**.

? **Taková místa vznikají činností zvěře, která se v nich válí, jak se tyto bahnitě tůně označují?**

- a) bahniště b) kaliště
c) slatiniště d) černice e) jíloviště

✓ **Správná odpověď b)**

! **Zkuste vymyslet dva různé důvody, proč zvěř tato místa vyhledává a namáčí se v bahně a vodě.**

✓ **ochrana proti parazitům;
ochlazení v horkých dnech**

- ! Poznámka pro pedagogy: zde je možné demonstrovat **hlízkovité útvary na kořenech olší**, které **obsahují symbiotické bakterie** Frankia alni, které fixují vzdušný dusík a podporují tak růst olší. Lopatkou opatrně odhrábněte svrchní, humusovou část půdy okolo vzrostlé olše a pokuste se najít jemné kořínky. Nalezení hlízek by mělo být poměrně jednoduché.

- II zastávka

8. lokalita: modřínová alej směrem k Fibichově chatě (altánu) (50.2195878°N, 12.8638406°E) Cestou od Lesní knihy k Fibichovu altánu je cesta lemována stromořadím modřínů, modříný jsou na území ČR původní dřevinou avšak před tím, než je lidé začali hospodářsky využívat a vysazovat, rostly pouze v Karpatech (Beskydy, Javorníky) a v Jeseníkách. **Modříný** jsou stromy velmi odolné proti vichřicím, a proto jsou často vysazovány jako bariéra na okraj lesů nebo podél cest (pozn.: na syrové modřínové větvi si můžete vyzkoušet, jak je odolná vůči ohýbání).

- ? Jedna jejich **zvláštnost, mezi našimi jehličnany**, je v některých obdobích roku vidět na první pohled. **O jakou zvláštnost se jedná?**

- ✓ **Modříný jsou jako jediné z našich jehličnanů opadavé.**

- + Zaměřte svou pozornost na nižší větve modřínů, na první pohled lze vidět, že **jehličí nevyrůstá přímo z větviček**, ale z jakých si „výstupků“ na jejich povrchu.

- ? **Tyto útvary jsou zkrácené větvičky, kterým se odborně říká:**
a) brachyblasty b) mikroblasty c) makroblasty d) nanoblasy

- ✓ **Správná odpověď a)**

- ? Kromě jehlic, šišek a zkrácených větviček můžeme **na větvích modřínů** pozorovat i **jiné organismy**, které zde trvale žijí a rostou (tj. ptactvo není správná odpověď). **O jaké organismy jde?**

- ✓ **lišejníky**

- ? **Dotyčné organismy můžeme odborně označit jako epifytické, což převedeno do běžné řeči znamená že:**
a) dotyčný organismus na stromu parazituje, škodí mu
b) dotyčný organismus je se stromem v mutualistickém vztahu – vzájemně si pomáhají
c) dotyčný organismus roste na stromech – využívá je pouze jako podložku

Správná odpověď c) – pozn.: samozřejmě při masovém výskytu

Poznámka pro pedagogy: zde je možné demonstrovat donedávna velmi vzácný epifytický lišejník jménem **provazovka** (*Usnea* sp.). Provazovky byly do nedávna velice vzácné, setkali byste se s nimi např. pouze na Šumavě, avšak díky zlepšení čistoty ovzduší, především odsíření tepelných elektráren (provazovky jsou citlivé na kyselé deště) začínají být **běžnější i v našem regionu.**

zastávka

9. lokalita: louka u lesovny Diana (50.2191250°N, 12.8621581°E)

Louka u lesovny Diana je jednou z mála luk na trase od kamzíka ke sv. Linhartu a vzhledem k množství biomasy (stařiny), která je zde nakupena, a dominanci několika málo druhů rostlin (například vratič obecný) lze říci, že není v úplně nejlepším stavu.

Co je nutné k tomu, aby byl luční porost opět druhově pestrý?

- a) louku rozorat a znovu osít, další péče už není nutná
- b) louku pravidelně sekat přibližně 1x za dva týdny a odstraňovat biomasu
- c) louku pravidelně 2 až 3x za rok kosit a odstraňovat biomasu
- d) louku pravidelně pást

Správná odpověď c) a d)

Poznámka pro pedagogy: zde se nabízí možnost vysvětlit studentům, že **louka** je v našich podmínkách **pouze umělý biotop**, kde je sukcese (zarůstání lesem) blokována činností člověka či zvířat, a který by bez údržby dřív nebo později zaniknul.

Která skupina živočichů, v současné době značně ohrožená, je na pestrých kvetoucích loukách přímo životně závislá?

- a) velcí býložraví savci
- b) mravenci
- c) denní motýli
- d) pavouci
- e) jepice

Správná odpověď c)

Poznámka pro pedagogy: zde se nabízí možnost vysvětlit studentům, že **motýli díky velkoplošné údržbě luk**, které jsou v celém regionu pokoseny každý rok téměř ve stejném termínu, **patří mezi nejohroženější skupiny hmyzu.** Během krátké chvíle totiž ztratí zdroj obživy, navíc řada luk je v současnosti spíše monokulturami - poli na seno. V minulosti byla mozaika luk mnohem pestřejší a hospodáři je všechny nekosili ve stejnou dobu.

II zastávka

10. lokalita: obory se zvěří (50.2181269°N, 12.8602331°E až 50.2088800°N, 12.8458528°E)
Mezi Fibichovou chatou a sv. Linhartem máte příležitost navštívit tři malé obory, každou s jiným druhem zvěře. I v případě, že se Vám poštěstí zvěř vidět, přečtěte si texty na informačních tabulích a po prohlédnutí všech tří obůrek se pusťte do řešení následujících úkolů.

? V ohradách jsou **prasata divoká, daňci skvrnití a jeleni sika**, na první pohled jde o dost rozdílná zvířata, přijdete však na **něco co je spojuje** (napovíme – souvisí to s jejich **zařazením do systému savců a zároveň s jejich nohama**).

✓ **jedná se o sudokopytníky**

? Naopak co se týče složení a zpracování potravy jsou si podobné pouze dva z těchto tří druhů. **Čím (obecně) se který druh živí a jak zpracovává potravu?**

✓ prase divoké	všežravec, „běžné“ rozkousání
daněk skvrnitý	býložravec, potravu přežvykuje
jelen sika	býložravec, potravu přežvykuje

! Poznámka pro pedagogy: zde je možné vysvětlit obecně platnou zákonitost týkající se **rozdílností v příjmu a zpracování potravy mezi býložravci a masožravci** (všežravci). Potrava býložravců je chudá na živiny (především proteiny) a proto musí být přijímána ve velkém množství (býložravci stráví příjmem potravy více času) a protože obsahuje obrovské množství vlákniny je i její zpracování náročnější (musí být lépe rozmělněna – např. přežvykováním; a je déle trávena např. v bachoru pomocí symbiotické mikroflóry) – tj. býložravci mají ploché zuby přizpůsobené k mělnění potravy a mají velmi dlouhý trávící trakt. Naproti tomu masožravci či všežravci mají zuby ostrohranné či hrbolkovité uzpůsobené k ukusování a drcení potravy a jejich trávící trakt je jednoduchý a relativně krátký.

+ Samci daňků a jelenů se mohou pyšnit parožím, které jim slouží především k soubojům o samice. Samice paroží nemají.

? **Jak se takový to rozdíl či například rozdíl ve velikosti těla či zbarvení mezi samcem a samicí označuje?**

✓ **pohlavní dvojtvárnost či cizím slovem pohlavní dimorfismus**

? **Víte, čím je paroží tvořeno a jak se vyvíjí?**

- pouze rohovinou a roste nepřetržitě od narození
- pouze kostí a roste nepřetržitě od narození
- rohovinou a kostí a je každoročně shazováno a znovu vyrůstá
- pouze kostí a je každoročně shazováno a znovu vyrůstá

✓ **Správná odpověď d)**

? Který ze tří druhů zvěře držené v oborách je v naší fauně původním druhem, odkud pocházejí druhy nepůvodní?

✓ prase původní, daněk Blízký východ (Mezopotámie), jelen sika Dálný východ a Japonsko

|| zastávka

11. lokalita: cesta okolo obor a po vyhlídkových lávkách a Luční rybníky

Abyste cestou mezi oborami a po vyhlídkových lávkách nezaháleli, máme pro vás tři krátké úkoly.

? V příkopu občas roste následující **rostlina**, uveďte její rodové jméno a vysvětlete, jaký mechanismus používá pro **šíření svých semen**. Vzpomenete si, **jak se tento způsob šíření odborně označuje**?

✓ lopuch, úbor se pomocí háčků zachytí na srsti zvířat či na oblečení lidí a tak se šíří, zoochorie (epizoochorie)

? Cestou po vyhlídkových lávkách dříve či později najdete charakteristický **bělavě zbarvený ptačí trus**. Je však ono **bílé zbarvení skutečně trus**?

a) ano jde o součást trusu

b) ano je to trus, bílé zbarvení vzniká později zvětváním

c) ne jde o bílou kašovitou moč vylučovanou spolu s trusem

✓ Správná odpověď c), moč ptáků obsahuje minimum vody a na místo močoviny (jako u savců) vylučují ptáci dusíkaté odpady v podobě ve vodě nerozpustné kyseliny močové. Nemají tedy tak velké ztráty vody při vylučování jako savci.

Na louce mezi zříceninou kostela sv. Linharta a cílem (louka 50.2088856°N, 12.8483475°E) v podobě výletního hostince si můžete všimnout malé louky značně zarostlé **vysokou bylinou**, která má **nápadně modré květy**.

? Jak se rostlina jmenuje a odkud pochází?

✓ vlčí bob mnoholistý (lupina mnoholistá), Severní Amerika

Luční rybníky (50.2140022°N, 12.8528831°E)

V oboře s daňky je možné nahlédnout, ať už před plotem či přímo z vyhlídkové lávky, k několika drobným rybníčkům pojmenovaným jako **Luční rybníky**. Rybníky nejsou příliš velké a většina jich je dost zastíněna okolním lesem, to však není příčinou **značného zakalení jejich vody** (v době vegetační sezóny).

Příčinou hnědého zákalu jsou:

- a) sinice – tzv. vodní květ
- b) sedimenty zviřené nadměrným množstvím ryb
- c) daňci, kteří se zde s oblibou koupou

Správná odpověď b) – zákal způsobený sinicemi bývá zelenavý, zakalený je rybníček i mimo oboru

Jaký druh ryba je v rybníčkách nejspíš vysazen?

- a) pstruh potoční
- b) okoun říční
- c) štika obecná
- d) kapr obecný

Správná odpověď d) – dravé druhy ryb ve dně neryjí a nezvířují bahno

Poznámka pro pedagogy: úkol má samozřejmě smysl pouze v případě, že budou nádrže opravdu zakalené a osazené nadměrnou rybí obsádkou (v době přípravy textu tomu tak skutečně bylo, ale to se může samozřejmě časem změnit). Při prohlídce je za pomoci nějaké **univerzální sítky** či alespoň cedníku možné **demonstrovat různý vodní hmyz** (bruslařky, znakoplavky či potápníky), případně **pulce žab** (ropucha obecná, skokan hnědý) **a další vodní organismy**. Samozřejmě je také možné **odebrat vzorek vody**, který můžeme v laboratoři pozorovat pod mikroskopem – zoo a fytoplankton. Zároveň je na přerybněných nádržích možné ukázat neblahý vliv nadměrné rybí obsádky na ekosystém rybníka (predace pulců žab a larev čolků rybami, konkurence o potravu, poškozování porostů vodních rostlin a tím likvidace úkrytů pro vodní hmyz a další organismy).

Závěrečné zamyšlení

Pokud jste pozorně řešili všechny předchozí úkoly, jistě Vám neuniklo, že **jedna otázka se na různých místech poměrně často opakovala.**

Vzpomenete si, která to byla?

- a) jak se daný objekt jmenuje?
- b) odkud daný organismus pochází?
- c) čím se to které zvíře živí?

Správná odpověď b)

Co nám většina odpovědí na tuto otázku ukázala?

Uvědomte si, jak malé území jste vlastně prošli.

Poznámka pro pedagogy: cílem závěrečného zamyšlení je, aby si žáci uvědomili (případně jim bylo vysvětleno) jak moc je naše dnešní příroda zatížena **výskytem nepůvodních druhů rostlin a živočichů**. Nejde ani tolik o to, že by zde nové druhy konkurovaly a škodily našim původním druhům, což samozřejmě často dělají, ale o skutečnost, že stále zrychlující se globalizace se netýká jen lidské společnosti, ale i živé přírody a že dochází ke stírání nejen místních avšak i s trochou nadsázky mezikontinentálních rozdílů.